

Půjčujeme svůj hlas dětem

Malé děti se samy ozvat nemohou. Pojďme to udělat za ně a na jednu hodinu jim **půjčit svůj hlas**. Ptejme se politiků, co o současném nefunkčním systému péče vědí a jak chtějí změnit příběhy desítek tisíc ohrožených dětí!

Jak na to

1. Ptejte se

Najděte si e-mailové nebo facebookové kontakty na kandidáty ve svém okolí. **Představte** jim téma ohrožených dětí, **pokládejte** jim otázky.

Podpořili byste omezení ústavní péče především u nejmenších dětí? Pokud ano, jaké kroky plánujete pro tento cíl udělat?

Podpořili byste, aby v případě krizové situace v rodině mohly děti pobývat u pěstounů a nešly do ústavní péče?

Podpořili byste nábor nových pěstounů a jejich profesionalizaci?

Podpořili byste, aby péči o ohrožené děti mělo místo současných tří na starost jedno ministerstvo? Šlo by pak podle vás účinněji řešit situaci dětí?

2. Argumentujte, předejte Výzvu pro (z)odpovědné

Oblíbenou taktikou je tyhle zásadní otázky **sestřelit** některým z protiargumentů. Níže najdete ty nejčastější a nápady, jak na ně **reagovat**. Napsat nám můžete kdykoliv také na **facebooku** nebo na e-mail **info@dobrystart.cz**. Argumentační přehled najdete také ve **Výzvě pro (z)odpovědné**.

3. Dejte o tom vědět

Pošlete nám krátkou zprávu o průběhu setkání, poříd'te z něj fotku nebo natočte odpověď kandidáta na video. **Sdílejte** odpovědi kandidátů na svém facebooku. Je potřeba, aby o postojích kandidátů vědělo co nejvíce lidí a politici cítili, že veřejnost téma ohrožených dětí zajímá a je ochotná se za děti **postavit**.

Základní fakta

Každý rok skončí v kojeneckých ústavech (dnes se jmenují dětská centra) a dalších zařízeních na **2000 dětí do tří let**.

Umístování dětí do ústavů je v rozporu s Úmluvou OSN o právech dítěte a platnou českou legislativou přiznávajícím dětem **právo vyrůstat v rodině**.

V umístování do kojeneckých ústavů jsme velká výjimka, v ústavu u nás končí **čtvrtý nejvyšší počet malých dětí** ze všech zemí EU. Například na Slovensku platí zákaz umístování dětí do 6 let do ústavů už jedenáct let.

I krátký pobyt může u nejmenších dětí způsobit **fatální celoživotní následky**.

Celkem vyrůstá v ústavech na **9 tisíc dětí**, tento počet se dlouhodobě snižuje jen velmi mírně.

Ústavní péče je **mnohonásobně dražší** než péče v náhradních rodinách a především podpora a prevence biologických rodin.

Děti, které prošly ústavní péčí, jsou výrazně více **ohroženy riziky** nezaměstnanosti, závislosti, bezdomovectví či kriminality.

Až 2/3 dětí jsou z rodin odebírány v důsledku **chybějící prevence** a podpůrných služeb pro rodiny.

Česká republika je jednou z posledních čtyř zemí EU, která má systém péče neefektivně **roztříštěný mezi tři ministerstva** (MZ, MŠMT a MPSV).

Systém péče o ohrožené děti nebyl sedmdesát let významně reformovaný, stále nese **rysy sovětského modelu** zavedeného po nástupu komunismu.

Nejčastější protiargumenty & jak na ně reagovat

„Dětem pobyt v ústavu neublíží.“

Z vědeckých výzkumů vyplývá, že i krátký čas, kdy nejsou zajištěny základní potřeby dítěte (včetně láskyplné péče a pozornosti), zanechává na dětech celoživotní následky.

Dítěti se v kojeneckém ústavu střídají sestry, které se navíc vždy starají o čtyři až šest dětí zároveň. To dítěti znemožňuje vytvořit si citové pouto (attachment) a naučit se budování mezilidských vztahů, důvěře v dospělé a zdravému sebevědomí. Kvůli tomu pak v celém životě častěji selhávají. Nedostatek citových podnětů pak přináší riziko vzniku deprivací.

„Děti v ústavech jsou postižené a nemocné, potřebují zdravotní péči.“

Naprostá většina dětí v kojeneckých ústavech (podle zprávy vládního Výboru pro práva dítěte 70–85 %) je zdravá a zdravotní péči v nějakém výjimečném režimu nepotřebuje.

Náhradní rodiny s dětmi dochází k lékaři úplně stejně jako děti z vlastních rodin. Není důvod, aby děti musely mít lékaře pod jednou střechou (mimořádně například v kojeneckém ústavu v Mostě připadá na 126 dětí jediný lékař a jediný psycholog). Stejně tak hospitalizováni mohou být pěstouni s dítětem stejně jako rodiče – dítě tak nezůstává osamoceno ani v pro mnoho dětí stresujícím prostředí nemocnice.

Děti, které potřebují 24hodinovou zdravotní péči jsou v nemocnici, ne v kojeneckém ústavu.

Náhradní rodiny mohou s dítětem rehabilitovat nebo jim dopřát tělesný kontakt klíčový při tišení abstinčních příznaků daleko častěji než sestra v ústavu, která se stará o čtyři až šest dětí zároveň.

Když se narodí dítě s postižením, nikdo nezpochybňuje, že se o něj rodiče nedokáží postarat. Není důvod, aby péči nezvládli pěstouni, kteří jsou navíc odborně proškolení a jsou pod dohledem pracovníků OSPOD (tzv. sociálky).

Každý rodič ví, jak důležité jsou pro dítě během nemoci nejen léky, ale také láskyplná péče a psychická pohoda, které mají na proces uzdravování také vliv.

„Děti v kojeneckých ústavech jsou děti závislých rodičů, děti s rizikem žloutenky nebo děti z nesledovaných těhotenství, mají „rizikovou diagnózu“.“

Ano, většina novorozenců v jakémkoliv typu náhradní péče má rizikovou diagnózu. I pěstouni o tyto děti pečují zcela běžně, jsou na ně připraveni a mají k ruce lékaře a další odborníky.

Zdravotní diagnóza nesmí být důvodem pro porušení práva dítěte na rodinu.

„Některé děti nejsou vhodné pro náhradní rodinnou péči.“

Každé dítě potřebuje rodinu a každé má také na ni podle české legislativy právo. Pro některé děti se hledá rodina snadněji, pro jiné obtížněji, pro všechny má ale stát povinnost rodinu zajistit.

„Pěstouni si berou děti pro peníze.“

Dlouhodobí pěstouni dnes za svou náročnou a nepřetržitou péči o děti, které si s sebou velmi často nesou traumata, dostávají odměnu 5,5 tisíce korun čistého.

Pokud by bylo pěstounství tak dobrý byznys, proč by pěstounů nebylo dávno více? Dnes jsou těch nepříbuzenských pouhé tři tisíce.

„Pěstouni péči o děti nezvládnou.“

Děti přicházející do pěstounské péče si s sebou vždy nesou znevýhodnění v podobě ztráty původní rodiny. Pěstouni jsou ale na tyto děti dobře připraveni, absolvovat musí během několikaměsíčního nebo ještě delšího procesu absolvovat odborné přípravy (zajišťované krajským úřadem) a musí projít psychologickým posouzením.

Dále se musí povinně vzdělávat v rozsahu nejméně 24 hodin ročně. Povinně si také volí svou doprovázející organizaci, která jim poskytuje podporu, mají k dispozici psychologickou, terapeutickou a další odbornou pomoc a pravidelně jsou podporováni a kontrolováni také OSPOD (tzv. sociálkou).

„Dětské domovy musí patřit pod ministerstvo školství, mají vzdělávací funkci.“

Dětské domovy existují proto, aby co nejlépe nahradily rodinu.

Stejně jako děti z běžných rodin se mohou i děti z dětských domovů vzdělávat ve škole mimo ústav.

Skutečným důvodem pro tento argument jsou spíše zájmy zaměstnanců ústavů, které by převedením ústavů mimo ministerstvo školství přišly například o dvouměsíční prázdniny, na které mohou mít nárok jen jako školští zaměstnanci.

„Zaměstnanci ústavů ztratí práci.“

Neztratí, odborníky v této oblasti budeme vždy potřebovat. Místo velkých ústavů, kde není možná individuální péče, ale budou tito odborníci poskytovat terénní a ambulantní služby, případně pracovat v malokapacitních a specializovaných ústavních zařízeních.

Budou tak moci svou práci dělat efektivně a s lepšími výsledky, což současný systém neumožňuje.

Argument práv zaměstnanců nesmí být nikdy povýšen nad práva dětí. Ty se samy ozvat nemohou.

„Nemáme dostatek pěstounských rodin.“

Ano, v současné době je především dlouhodobých pěstounů málo (těch nepříbuzenských jen okolo tří tisíc). Je potřeba posílit vyhledávání, zjednodušit a zkvalitnit proces schvalování žadatelů a zlepšit podporu náhradních rodin. To bude možné spolu s omezením ústavní péče, která nyní spolýká většinu rozpočtu, a na prevenci a podporu náhradních rodin se tak nedostává.

Až 2/3 dětí se do ústavů dostávají kvůli špatné sociální situaci své rodiny – tedy ve většině případů řešitelným problémům. Při posílení sociální práce tak bude potřeba hledat nové pěstouny pro o 2/3 dětí méně než dnes.

„Pěstouni nebudou chtít děti s postižením.“

Řada pěstounů již nyní pečuje o děti i se závažnými typy postižení. Těchto pěstounů bude více, pokud dostanou lepší podporu (viz výše).

„Některým rodinám se nedá pomoci, sociální práce je zbytečná.“

Ano, v některých případech je lepší dítě z rodiny odebrat. Ukazuje se ale, že zhruba 2/3 dětí své rodiny opouští zbytečně – důvodem není týrání, zneužívání nebo zanedbávání, ale špatná sociální situace rodiny.

Často selhávají rodiče, kteří sami zažili dětství v nefunkční rodině nebo v ústavu a o své vlastní děti se ani jinak starat neumí. Při dobré sociální práci s rodinami by se tento kruh mohl konečně přetrnout.

„Na transformaci nejsou peníze.“

Naopak, transformace do systému peníze přinese. Místo vynakládání většiny rozpočtu na neefektivní ústavní péči bude posílena prevence a z kvalitně náhradní rodinná péče. V důsledku pak bude potřeba méně často řešit problémy nezaměstnanosti, bezdomovectví, závislosti či kriminality (viz Výzva pro (z)odpovědné).

„Systém ústavní péče nám závidí celý svět.“

Naopak, v Evropské unii zůstáváme smutnou výjimkou. V počtu dětí do tří let umístěných do ústavů máme čtvrtý nejhorší výsledek v EU. Už jen tři další země mají také spolu s námi neefektivně roztržitý systém péče o ohrožené děti mezi tři ministerstva.

„Ústavní péče má u nás dlouhou a úspěšnou tradici.“

Naopak – dlouhou a úspěšnou tradici měla u nás pěstounská péče, která byla ze dne na den zrušena až po nástupu komunismu v 50. letech. Tehdy byl u nás vybudován po sovětském vzoru systém ústavních zařízení, který bohužel přetrvává dodnes.